

A káros szerhasználat megelőzését célzó programok népegészségügyi vonatkozásai

Dr. Szászvai-Papp Gábor
osztályvezető

Belügyminisztérium - Egészségügyért Felelős Államtitkárság

2025. 03. 24.

A „Legyen jobb a gyermekeknek!” Nemzeti Stratégia elveiről

„Egészségesebb gyermekkor biztosítása” fejlesztési terület legfontosabb célkitűzéseiből kiemelten:

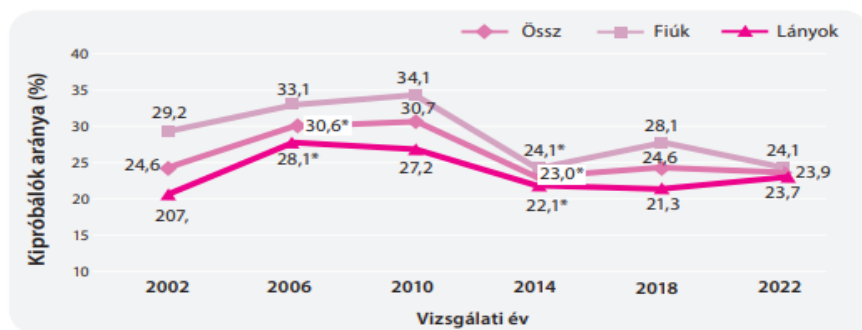
- * Egészséges életmód megteremtése (táplálkozás, sport, szabadidő).
- * Az egyenlő hozzáférés megteremtése az egészségügyi szolgáltatásokhoz, az alap- és szakellátásban.
- * Az egészségügyi alapellátásban dolgozók továbbképzése, érzékenyítésük fokozása.
- * Az ellátatlan gyermekek számának radikális csökkentése, a minden gyermeket elérő szakorvosi ellátórendszer.

A Stratégia egyik speciális alapelve: a prevenció elve. A prevenciónak ki kell terjednie a különböző, függőséget okozó betegségek kialakulásának megelőzésére és a kialakult szenvedélybetegségek (pl. kábítószer, alkohol, dohányzás, játékszenvedély stb.) gyógyítására is.

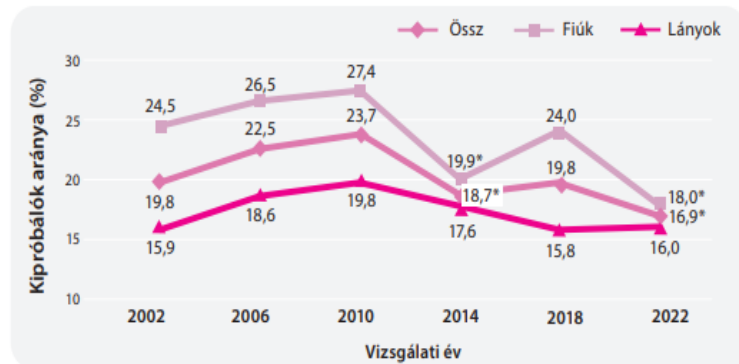
Hazai felmérési eredmények- az „Iskoláskorú gyermekek egészségmagatartása” (HBSC) kutatás 2022. évi eredményeiről

- A tanulók közel ötöde (18,9%) **életében már kipróbált valamilyen tiltott szert**; illetve több mint tizedükre (11,6%) jellemző visszaélésszerű legális szerhasználat. Közel negyedüknél (23,9%) fordult elő tiltott vagy visszaélésszerű legális szerek kipróbálása eddigi életük során.
- A fiatalok leggyakrabban a **marihuánát/hasist** próbálják ki, amelyet az alkohol és gyógyszer együttes, valamint a gyógyszer visszaélésszerű használata követ.
- A tanulók több mint hatoda (16,9%) **kipróbálta már életében a marihuánát**, a kipróbálás gyakoriságában változások mutatkoznak : 2002 és 2010 közötti időszakban enyhe emelkedő tendencia látható, 2018 és 2022 között szignifikáns csökkenés jellemző.

Tiltott vagy legális szert visszaélésszerűen életükben kipróbáló 9–11. osztályos tanulók arányai nem szerint 2002–2022 között

A marihuánát életükben kipróbáló 9–11. osztályos tanulók arányai nem szerint 2002–2022 között

Jogszályi háttér: a 2021. évi LXXIX. törvény módosításának hatásairól

- 2021. július 8-ától hatályos *a pedofil bűnelkövetőkkel szembeni szigorúbb fellépésről, valamint a gyermekek védelme érdekében egyes törvények módosításáról* szóló 2021. évi LXXIX. törvény úgy módosította a köznevelési törvényt, hogy a nevelési-oktatási intézmény saját pedagógus-munkakörben foglalkoztatott alkalmazottján és az intézményben iskola-egészségügyi szolgálatot ellátó szakemberen és az intézménnyel kötött együttműködési megállapodással rendelkező állami szervén kívül más személy vagy szervezet tanórai vagy egyéb, tanulók részére tartott foglalkozás keretében (...) a kábítószer fogyasztás káros hatásaival, az internet veszélyeivel és egyéb testi és szellemi egészségfejlesztéssel kapcsolatos foglalkozást csak akkor tarthat, ha jogszályban kijelölt szerv nyilvántartásba vette.
- A törvény életbelépését megelőzően 2013 óta működött egy **szakmai ajánlási rendszer** az NNGYK keretében.
- A végrehajtási rendelet még nem készült el, de már megjelent a kormány honlapján ún. **társadalmi egyeztetésen**. Az észrevételek feldolgozása és a tervezethez az Igazságügyi Minisztérium alkotmányossági egyetértő nyilatkozatának feldolgozása folyamatban van .

Drogmegelőzési programok és bevált gyakorlatok - a szerhasználat megelőzésének lehetőségei I.

Védőnői egészségfejlesztési tevékenységek

- Az Országos Kórházi Főigazgatóság (OKFŐ) felmérést készített 2023-ban területi-, vegyes- és iskolai védőnői körzetben dolgozó védőnők oktatási intézményekben (óvoda, általános iskola, középiskola) folytatott egészségnevelési tevékenysége (köztük a káros szenvedélyek- dohányzás-, alkohol-, drogprevenció) vonatkozásában.
- Az általános iskolákban folytatott védőnők által tartott egészségnevelési témák sorrendje előfordulás alapján: a 4. helyen fordult elő leggyakrabban a **káros szenvedélyek** (dohányzás, alkohol, drog...) téma: **832 program** valósult meg.
- A középiskolákban folytatott védőnők által tartott egészségnevelési témák sorrendje előfordulás alapján: első helyen a **káros szenvedélyek** (dohányzás, alkohol, drog...) téma szerepelt: **281 program** valósult meg.
- 2023/2024 tanév folyamán az iskolavédőnők iskola-egészségügyi tevékenységének keretében **csoportos egészségnevelés** alkalmával a **káros szenvedélyek kialakulásának elkerülése**, megszüntetése témában **7597 tanuló** vett részt.

Drogmegelőzési programok és bevált gyakorlatok - a szerhasználat megelőzésének lehetőségei II.

Rendőrségi prevenciós tevékenységek

A „16/2016. (VII. 21.) ORFK utasítás a gyermek- és ifjúságvédelmi programok egységes végrehajtásáról” alapján

- Az utasítás hatálya kiterjed: a) az általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szerv központi szervére (ORFK); b) a vármegyei (fővárosi) rendőr-főkapitányságokra; c) a rendőrkapitányságokra és a határrendészeti kirendeltségekre
- A programok oktatását a rendőri szervek a szolgáltatást igénylő oktatási, nevelési, illetve óvodai ellátást nyújtó intézmények között létrejött együttműködési megállapodás alapján végzik.
- Az utasításban megjelenő gyermek- és ifjúságvédelmi programok:
 - a) DADA
 - b) ELLEN-SZER;
 - c) „Iskolai bűnmegelőzési tanácsadói hálózat
 - d) „Szülők és a családok a Rendőrség kiemelt partnerei a kábítószer-bűnözés megelőzésében”
 - e) OVI-ZSARU
 - f) „Az iskola rendőre” program

Drogmegelőzési programok és bevált gyakorlatok - a szerhasználat megelőzésének lehetőségei III.

Belügyminisztérium által támogatott hazai programok

- 2020 és 2024 között a BM Egészségügyért Felelős Államtitkárság a **Magyar Diáksport Szövetség (MDSZ)** bevonásával, a Köznevelésért Felelős Államtitkársággal szoros együttműködésben komplex megelőzési programot, iskolai szintén **„A teljeskörű egészségfejlesztés, a lelki egészség előmozdítását és a függőségek visszaszorítását célzó iskolai programok”** címmel, amelynek elsődleges célja az egészségfejlesztés előmozdítása, a szenvedélybetegségségek megelőzése, és a pedagógusok mentálhigiénés és szakmai támogatása.
 - ✓ **Nyári életmód táborok:** 1-4. évfolyam részére „Diákolimpia Junior és Élet-mód tábor” + 5-8. évfolyam esetében „Diákolimpia és Élet-mód tábor” néven, többek között függőségek témakörében szervezett programokkal
 - ✓ **Egészségfejlesztő programok** az Erzsébet táborokban
- A szerhasználat szempontjából leginkább veszélyeztetett célcsoportok elérése érdekében 2020-tól kezdődően két program az **Addiktológiai Konzultánsok Országos Egyesülete (AKOE, új nevén: Országos Addiktológiai Egyesület)** megvalósításában (jelenleg is tartanak):
 - ✓ Gyermekvédelmi szakellátási program
 - ✓ A szerhasználat visszaszorítása a szegregátumokban

Tervezett feladatok/jövőbeni intézkedések a drogprevenció témakörében

- A Belügyminisztérium kezdeményezése alapján a 2024/2025-ös tanév során az iskolaegészségügyi szolgálat szakembereinek (iskolaorvos, védőnő) bevonása kezdődött el 2025 januárban **„Iskolai drogellenes programok”** címmel:
 - *A függőségek témakörben továbbképzés megszervezése az iskolai egészségügyi szolgálat szakemberei, kiemelten a védőnők számára*
 - *Az iskolaegészségügyi szolgálat szakemberei (iskolaorvos, védőnő) aktívan működjenek közre a teljes körű iskolai egészségfejlesztési program megvalósításában, ezen belül osztályonként/csoportonként évente egy alkalommal tartsanak tájékoztatást a drog, alkohol fogyasztás, dohányzás és egyéb függőségek káros hatásairól*
- A program keretében a függőségek témakörben **továbbképzés megszervezése az iskolai egészségügyi szolgálat szakemberei, kiemelten a védőnők számára**, amely elsősorban a védőnőknek szóló edukációs anyag elkészítése által kerül megvalósításra. (Az 5. évfolyamot ellátó védőnők száma: 2263 fő, akik a fenti program megvalósításába is bevonásra kerülnek.)
- **Pilot program: 5. évfolyamon tanulók körében**

Köszönöm a megtisztelő figyelmet!